

Данієлян С. А.

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», здобувач кафедри фінансового права

СПРОЩЕНІ РЕЖИМИ ОПОДАТКУВАННЯ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА ПЕРСПЕКТИВА

Правове регулювання відносин оподаткування характеризується надзвичайною динамічністю. Внесення змін до чинного законодавства пов'язується не лише з вдосконаленням правових механізмів існуючих податків і зборів, а й зі спрощенням окремих податкових інструментів, запровадженням нових податків або зборів тощо. При цьому не виключається можливість поновлення податкових механізмів, що певний проміжок часу не діяли. З цих позицій, вбачається доцільним дослідити спеціальний режим фіксованого оподаткування фізичних осіб, що тривалий час існував в Україні.

Зараз основним спеціальним податковим режимом є єдиний податок, але стимулювання підприємницької діяльності в Україні здійснювалось також шляхом створення сприятливих умов оподаткування в формі фіксованих режимів. Одним із варіантів спеціального режиму оподаткування доходів фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності була сплата прибуткового податку в фіксованому режимі, чітко встановленому розмірі з придбанням патенту. Фіксований податок є найбільш близьким до єдиного за його змістом (сплата одного податку замість інших). Його розмір не залежить від величини одержаних платником доходів – з кожної грошової одиниці справляється однаковий фіксований розмір платежу.

Ми розділяємо точку зору Андрієського К. В. стосовно призначення, функціонального навантаження при застосуванні фіксованих режимів оподаткування. Він наголошує, що фіксований режим при оподаткуванні фізичних осіб спрямований на реалізацію декількох завдань: а) спрощення податкового контролю; б) зменшення проблем при адмініструванні податків; в) встановлення більш зручного режиму для виконання податкового обов'язку у зобов'язаних осіб; г) збільшення надходжень доходів до бюджетів та позабюджетних фондів; д) зниження податкового навантаження і рівномірне його розподілення серед платників податків; е) спрощення порядку обчислення та сплати податків шляхом заміни ряду податків і зборів (Андрієвський К. В. Спеціальні податкові режими : дис.. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Костянтин Володимирович Андрієвський. – Х., 2009. – 207 с. – С. 126).

На наш погляд, шляхом реалізації конструкції фіксованого оподаткування досягається раціональне поєднання інтересів держави та платників податків. Інтереси платника враховуються при його вільному обранні цієї системи, якщо вона у відповідних умовах для нього більш вигідна. З позиції держави, справляння такого податку в фіксованому режимі ви-

ключає недоїмку, тому, що сума податку встановлюється із базової доходності та не підлягає корегуванню.

Дещо іншої думки дотримується М. М. Весельський. Розглядаючи природу фіксованих платежів він зауважує, що це них нові різновиди справляння вже існуючих платежів. На його думку, фіксований податок – це скоріше новий спосіб сплати податку, який узагальнює відразу декілька інших податків, встановлених чинним законодавством (Весельський М. М. Правові основи справляння податків в Україні: Автореф. дис. .. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Весельський М. М. – К., 2001. – С. 16.). Ми не можемо погодитись з такою позицією. На наш погляд, в цьому випадку змішані такі поняття як сам податок, його цілісна конструкція, що утворюється шляхом поєднання елементів правового механізму та спосіб сплати, визначення суми податку.

Зараз законодавець встановив, що спеціальні податкові режими встановлюються та застосовуються у випадках і порядку, визначених виключно Податковим кодексом України (Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – Ст. 112. (Ст. 11)). При цьому спеціальним податковим режимам присвячено окремий розділ, що включає чотири платежі:

1) спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, фактично представлену єдиним податком;

2) фіксований сільськогосподарський податок;

3) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну і теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;

4) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності (Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – Ст. 112. (Розділ XIV)).

Як бачимо, про фіксований прибутковий податок в даному випадку не йдеться. Чинне податкове законодавство під спеціальним податковим режимом розуміє систему заходів, що визначає особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів. Такий спеціальний податковий режим може передбачати особливий порядок визначення елементів податку та збору, звільнення від сплати окремих податків та зборів, що чітко спостерігається у випадку єдиного податку. Водночас, не визнаються спеціальними режимами податкові режими, не визначені такими Податковим кодексом, тобто зараз фіксоване прибуткове оподаткування скасовано. Проте, зважаючи на відносно відпрацьований механізм даного платежу, а також закладену в Податковий кодекс можливість розширення кола спеціальних податкових режимів, не виключено запровадження фіксованого прибуткового оподаткування знову, може й в дещо іншій формі, ніж він існував до прийняття Податкового кодексу України.